

Locuinta Redactorului

Cancelaria Redactiunii

Strada tragarilor (Lă-
vésutoza), Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se vor
primi decât numai de la corespun-
dintii regulari ai „Fed. ratiunii.”
Articolii trimisi si republicari se
vor arda.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vneri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune
Pre trei lune . . . 3 fl. v.
Pre sase lune . . . 6 „
Pre anul intregu . . . 12 „
Pentru Romanii :
Pre a. intregu 30 Fr. = 30 „
„ 6 lune 16 „ = 16 „
„ 3 — 8 „ = 8 „
Pentru inseratiuni :
10 cr. de linia, si 30 cr. taxa a tip
brale pentru fiecare care publica-
tiune separatu. In locul deschis
20 cr. de linia.
Unu exemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 8./20. nov., 1872.

Siedinti'a de Marti (6/18 Noemvre) a camerei deputatilor Ungariei au fostu un'a d'in celle mai scandalose d'in câte s'au inregistratu vre una data in annalele vietii parlamentari. Scena intre ministrulu-presiedinte Lónyay si intre deputatulu Csernátony au desvelitu in tota urritiunea sa patimele omenesci, in liberulu loru cursu, neinfrenate. Caus'a acestui incidente scandalos au fostu interpellatiunea lui Csernátony adressata ministrului de justitia, care au numitu la tabl'a regesca pre unu judecatoriu d'in littoralulu fiemeanu, D. Batagliarini, carui-a, prentu ca nu seie ungerese i-s'a permis in referatele salle a se servi de limb'a nemtiesca. Ministrulu de justitia respuse, ca acestu casu exceptionalu este justificatu prin necesitate si prin positiunea inca neregulata a districtulu Fiumeanu. Csernátony, a cui merite parlamentari se resumu pana acum numai si numai in violente espectoratiuni in contra natiunali tatoru tierrei, in porniri escentrice spre magiarisare si in nedumerite vetemari personali. In aceste excelte dep. Csernátony i. Asta data inse puse vervu extravagantieloru salle. Nemultiunitu de respunsulu ministrului Pauler, abatendu-se de la obiectulu interpellatiunii si perdiendu-se prin generalitati, se impedece in marsiave personalitati. Negã dreptulu de essistentia allu acestui ministeriu, stãtu d'in punctu de vedere allu administratiunii, preste mesura relle, câtu si d'in punctulu de vedere allu civilizatiunii, turcesei, adeca : nulle. Daca, dice, neci d'in punctu de vedere politicu, neci materiale financiaru acestu sistem de guvernare nu are dreptulu de essistentia, agiã si acceptatu, disse caprau securu, ca cetiu puciu d'in punctu de vedere allu „magiarisarii“ se aiba dreptulu de essistentia ; (asiã fanaticulu de securu!) dar, adause in fine, daca neci d'in acestu punctu de vedere nu are, d'in care i-se pote reconosece acellu dreptu ? ca ce tierra nu se multumesce ca DV. se fiti ministri, se viziditi case si se cumperati domenie ! Scmotu infernale se nascu dupa aceste cuvinte in cohorte mameluciloru ; tropotian, sbieran. etc. d'iu tote poterile. Presiedintele camerei, D. Pertielu, omu de omenia, dar' totu atãtu de neaptu de presiedentia ca si collegii sei Bittó si Bano, comise imprudentia d'a provocã pre Csernátony ca se si splice cuvintele. Acestu-a grabi a usã de acestu dreptu si spuse verde mai alessu Dlu Lónyay, dar' potu intiellege si D. Kerkapolis, ca se inavutiescu preste mesura, unii de la averi modeste, era altii chiaru de la nemica, ajungu millionari, atunci candu tierra geme sub deficitulu cellu mare si perpetuu. Ministriloru nu li este permis neci chiaru pre callea cea mai onesta, a face stãri colossali, candu in bugetulu statulu deficitulu este in permanentia. Adecã Cernatoni dà se se intiellega, cumcã ministri sunt pungasi. Acestu nume pucinu magulitoriu gadali tare pre morarii ministeriali, sarian, ca caprele, pre bancele lor, era farinosii mameluci inoeputa a scote felurite tãpete — care de care mai ascutite — de dorere, mestecata cu indignatiune. Tote aceste inse erau numai lapte cu colacu, gustatu si alta data, dar' scandalulu au urmatu dupa ce ministrulu Lónyay, ne mai potendu-si conteni mania, de care colcaia, prentu insultatiunea (de pungasiu) primita, arruncã in modu indirectu lui Cernatoni peccatulu spioneriei d'in timpulu emigratiunii ung. (unii credu a se fi facutu allusiune si la falsificatiunea de note bancali, de care se facuse vinovatu Cernatoni in teneretiele salle) si ca numai s'ar dejoal daca s'ar scusa facia cu invinuirile celle nedrepte alle lui Cernatoni, pre care lu despretiuesce. Cernatoni le arruncã inapoi lui Lónyay aceste cuvinte si ceru Dlu Somsiciu ca se dechiare daca respunsulu ce i'ã datu Lónyay este respunsulu unui omu de omenia, s'au ba ? Va se dica, Cernatoni accusã pre Lónyay de furtu, acestu-a pre Cernatoni de spionu si falsificatoriu, si amendoi unulu pre altulu de omeni de nemica, ca-ce acestu a este adeveratulu intiellesu allu invectiveloru imprumutate. Scanda-

lulu este mare si de dose d'ille face obiectulu discussiuniloru private. Lumea se intreba ce va se fia ? Lónyay cere partiã salle satisfactiune, dar' casulu precedente (Irányi—Horváth) face imposibile alta satisfactiune, decâtu una simpla reprobatiune. Se dice ca Lónyay ar fi amenintatu ca si va da demisiunea, dar' ar fi cerutu o mandatu cului. Era Cernatoni s'ar pregati in siedinti'a prosima o vorbi pro domo sua. Lumea dice, amendoi se tienu a fi cavalleri, bata-se cu pistolu, sabia ori ciomagu. Scandalulu inse remane scandalu si inca mare. Apretiarile nostre le vomu face in nr. vit.

Universitatea fundului reg.

Universitatea fund. reg. convocata pre 11. noemvre la Sabliu, dupa cum s'a amintitu la tempulu seu si in acestu diariu, s'a deschisu totu in aceea di de catra comitele sassescu Conrad. Deputati la acestu confussu s'au alessu 31, d'intre cari 23 sassi, 1 ungru (d. Ignatiu Nagy, judele reg. d'in Orestia) si 7 romani, dñii G. Baritiu,*) Iacobu Bologa si G. Augyalu d'in scaunulu si cetatea lib. reg. Sabesiu. Mich. Dobó si Aless. Claudiu Vladu d'in scaun. Orestia, si Elia Macellariu si Ionu Hania d'in scaun. Mercuri'a.

Caus'a, ca de ce nu s'au alessu mai multi reprezentanti romani, este d'a se cautã pre de o parte, pote, in pre marea serguintia a romaniloru d'in respectivele locuri (cetãtile si opidele Orestia, Mercuri'a, Noerichulu) de pre alta parte, inse nesmintitu in nemarginitulu sentiu de ecitate si dreptate a dragutiloru de sassi d'in anumite locuri, pre cum vomu vedẽ mai la valle.

Numerosii alegutori, dara si mai numerosii locuitori romani s'au se se alege macaru unu deputatu romanu ; pre cum au facutu cele 15,000 romani d'in scaun. si cet. Sabesiu, facia de abid 5000 sassi, alegundu pre langa cei trei deput. romani, si pre unu reprezentante sassu, pre dlu senatoriu Mich. Hietsch.

Sassii sabieni inse, invecchiti in egoismulu si exclusivismulu loru ereditariu si propriu, respinsera acestã justa si fundata cerere a Romaniloru si alessera numai sassi. Romanii, se precepe, indignati se retienurã de la alegere si se departara la ale lor, inse fara musica si pompa. Astfelu dñii Kästner et consortes nu potu fi considerati de adeverati reprezentanti ai poporatiunii, mai alessu a celei numeroase romane. In patri'a intrãtiloru inse, lucrurile trebuiau se stee mai imbucuratori, de câtu in filia'a Sabliu. Dar' pote, ca bratielo nervose, pre otelitate in nobil'a lupta patriotica pentru diet'a ungeresca, au lanceditu, seu pote, n'au aflatu chiaru de lipsa a se mai suffilã cu assemene taria pentru unu bagatelu, ca confussulu fund. reg. pentru nesce bagatelu de cestiu interne, ca cea a Branului, etc. Se pare, ca acum are se se arete, cum si ce felu de activitate pricepu unii si altii.

Romanii d'in scaunele Mediasiu, Seghisior'a Bistriti'a, Rupea etc. cu tota bunavointia lor, cu anevioia credemu se fia in stare a alege vre-unu reprezentante romanu. Apoi a te intielege, a pactã cu sassulu, pana e la potere, inseamna a incercã d'a seccã marea cu pumulu.

Inse despre acesteã, alta data mai multe si necesarie, ca-ci, sinceru marturisindu, Romanii d'in fund. reg. pana acum'a au fostu pre sinceri, pre loiali facia de nemultiunitati loru ospeti flandrensi.

Se ne intorcemu era la universitatea d'in Sabliu.

In siedinti'a de la 14. noem. comisiunea, emissa spre essaminarea credentialeloru deput. presinta reportulu seu. Dupa aceea se alege comisiunea de 14. dep. care se se ocupe cu prelucrarea materialulu, pentru confussulu d'in estu annu. In fine s'a decisu a tramite „conferintiei sassiloru (deputati) d'in Pest'a“ 80 esemplarie d'in collectiunea de acte si date despre positiunea de dreptu si cerculu de activitate a universitatii natiunii sassese [?], compusu de senatoriulu arcivaru si paleografu Gustav Seiwerth, care conferintia apoi se imparta aceste collectiuni membriloru de influentia d'in camera Ungariei, prentu ca acesti-a, la deabaterea si deliberarea a supra reformei municipale d'in fund. reg. se aiba la mana date „autentice“ despre

*) Dupa informatiunile ce primiramu d'in Sabesiu D. Baritiu nu primesce mandatulu si astfelu in loculu lui se va alege altulu, precum ni-se scrie seu D. adv. Dr. Avramu Tincu s. D. adv. Stef. Pecurariu. Red.

positiunea si cerculu de activitate a „organulu centrale in organismulu municipale sassescu.“

Deputatii romani si-a esprimatu fara reserva indoielele loru asup'a „autenticitatii“ collectiunii de acte a dlui Seiwerth si observara, ca deputatiloru camerei Ungariei stã un opu mai autenticu spre dispositiune, anume opulu despre un reg. asatu de academiã de scriere ung. reg. si basatu pre documente neopumnate. Cu tote acesteã majoritatea se resolvu p'ntru, impartirea celor 80 esemplarie, prentu ca mai multe nu stau spre dispositiune si prentu o alta tiparire lipsese tempulu sufficiente.

Aici trebuie se observu, ca collectiunea de acte seiwertiane s'au imprimatu in an. 1870 si se inchiaia cu an. 1839. Se pare dara, ca aici a predominu ore-si care „intentione“ de ora ce era lucru usioru a suplini „actele si datele“ de la an. 1839 in cocu.

Acum inse, camera Ungariei este compassa pre basea reprezentantiei poporulu in spiretulu legiloru d'in 1848 ; este dara camu naivu a presupune si a pretinde de la membrii acestei camere ca ei se judece competintia „organulu centrale alu organismulu centrale sassescu“ pre basea unei collectiuni de documente „private“, cari se urca numai pana la an. 1839 si ignoredia cu totulu form'a de statu schimbata in an. 1848 seu este menita a o ascunde prin nimicurile vechieloru privilegie, (mit dem Wust alten Privilegenplunders.)

Astfelu scrie corespondintele sabianu insu-si in reportulu seu dinariulu guvernamentale „Pesther Lloyd.“ Ce se dicemu la acest'a dara noi romanii, mai alessu cei d'in fund. reg. ? Vomu spune si noi ale nostre, dara si pana atuncia ni manifestãmu pucinic'a mangaiare, vediendu, ca si cei ce n'au voitu pana acum'a, asta-di se vedu si ei siliti a dice multe, d'in câte noi romanii am dissu si mai dicemu despre sassi d'in . . .

Camera reprezentantiloru Ungariei.

Siedinti'a de la 18. noemv., 1872.

Presiedintele Bittó deschide siedinti'a la 10 ore d'in di. D'intre ministrii sunt de facia : Lónyay, Tréfort, Pauler, Tisza si Wenckheim.

Presiedintele anuncia camerei, ca intre altele i-a venit si una scrisore de la ministrulu de interne, prin carea se comunica, ca in 19. nov. este diu'a onomastica a M. Sale reginei Elisabet'a si membrii camerei inca sunt invitati a partecipa la serviciulu divin ce se va tienẽ in beseric'a catedrala d'in fortaret'a Budei. Camera insarcinedia presiedintulu a aduce M. Sale felicitãrile d'in partea sa.

Deputatulu C. Pogány, alessu la Abrudu, si-presinta litterele credentiale, cari se trecu la comisiunea verificatoria. — Mauritiu W a h r m a n n presinta petitiunea adunarii poporulu d'in Pest'a, tienuta in caus'a regularii capitalei, si totu-odata si-esprime dorintia, ca comisiunea petitiunarie nu va intardiã a raportã câtu mai curendu despre acesta petitiune, carea, crede, ca se va luã in consideratiune cuviintiosa la deabaterea proiectulu.

Aless. B u j a n o v i c s presenta reportulu comisiunii de 15. despre proiectele de legi presentate de ministeriulu pentru aপরarea tierrei. Lónyay roga camera, ca se transmitta câtu mai curendu la sectiuni si se puna apoi la ordenea d'ile proiectulu de lege relativu la nou'a stabilire a contingentulu militariu, devenita necesaria in urm'a provincialisarii confinieloru militari.

Iosifu M a d a r á s z interpelleza pre ministrulu de justitia, daca are de cugetu a presentã proiecte de legi despre bunurile arendate si despre possessiunile curiale inca in decursulu acestei sessiuni ? — Ministrulu Pauler respunde simplu cu „da.“

Alessandru B u d a : Onorab. Camera ! Am intielesu, ca guvernulu are de cugetu se venda minele de arama, de ferru si carbuni de petra d'in Transsilvania. Dreptu aceea, atãtu spre liniscirea mea, câtu si in interessulu moralu si materialulu alu celor ce m'au tramissu, me sentiu constrinsu, a adressã ministrulu de fincie urmatori'a interpellatiune :

1) Adeveratu e, ca minele de arma, de ferru si carbuni de petra d'in Transsilvania sunt aproape d'a se vinde bancei franco-hungariene seu vre-unui altu consortiu ? Daca da, apoi

2) Intrebatu-a dlu ministru de fincie directiunea montanistica d'in Clusiu, carea este organulu celu mai competentu, ca care este avantajulu seu desavantajulu acestei affaceri de tergu ? Daca o a intrebatu, apoi

3. Cugeta dlu ministru de finacii, că, înainte de ce s'ar închiá acestu tergu de mare ponderositate, respective candu affacerea se va presentá înaintea camerei sè puna totu-odata pre biuroulu camerei si opiniunea directiunii montanistice d'in Clusiu, relativa la acestu tergu?

Interpellatiunea se va presentá in scrisu ministrului concerninte. Dupa acest'a se verifica processulu verbalu d'in siedinti'a precedentá.

Ministrulu de justitia Pauler presenta camerei proiectele de legi despre prelungirea legii financiare, despre desfiintarea tribunalelor financiare si despre imultirea personalulu judecatorescu la tribunalulu d'in Pest'a. — Ministrulu-presiedinte Lónyay y presenta apoi proiectele de legi despre modificarea paragrafulu 14 alu art. de lege 44. d'in 1868 si despre pedepsirea delictelor contr'a legii pentru armarea generale. Se voru transmite la sectiuni.

In fine camer'a trece la ordenea d'lei. Mai antáiu se presenta reportulu comisiunii centrale despre proiectulu de lege relativu la regularea capitalei. Sectiunea II. presenta unu votu seperata cu privire la acestu proiectu de lege. Mai departe reportulu comisiunii centrale presinte reportulu comisiunii despre proiectulu de lege relativu la conventiunea postale inchiata cu Muntenegrulu. Dupa aceea Paulu Daniel pune pre biuroulu camerei consemnatiunea a cincii'a despre petitiunile pertractate de comisiunea petitiunaria.

Ministrulu de justitia Pauler iè apoi cuventulu si respunde la interpellatiunea lui Csernatonyi despre numirea unui jude la tabl'a reg. d'in Pest'a, care jude, nepricepindu limb'a magiara, se folosese in referadele sale de limb'a germana. Ministrulu spune mai antáiu, că acestu jude este numitu pentru Fiume, carea se afla intru-o stare de dreptu publicu provisoria facia cu Ungari'a, si pentru aceea antecessorulu seu, care a numitu pre acestu jude, n'a crediutu că legile relative la limb'a magiara, se voru aplicá cu tota stricteti'a si asup'ra Fiumei, si acest'a cu atátu mai vertosu, că acestu jude a avutu a referá si processule d'in Buccari, d'in litoralulu si comitatulu Fiumei, adeca d'in una parte a tierrei, ai carei deputati chiaru in puterea legii potu sè vorbesca in limb'a croata si in camera. Mai departe, antecessorulu dsale a luat in consideratiune, că pre acelu jude lu recomandá banulu Croatiei si că elu stá afara de numerulu legal alu judiloru; că acesti judi nu se numira pre basea legii, ci in urm'a unei intielegeri reciproce. Antecessorulu dsale n'a aflatu pre nimenea intre locuitorii litoralulu, care sè fi fostu calificatu d'a funcioniá cá jude si totu-odata sè fi sciutu si limb'a italiana, cea croata si cea magiara. Elu a trebuitu deci séu a violá intielegerea facuta séu a cautá altu espediente. In fine ministrulu promitte, că dsa, care se afla acum in pusetiune mai favorabile, de cátu antecessorulu seu, va

Ludovicu Csernatony marturisece, că dlu ministru a defendatu cu multu cavalerismu pre antecessorulu seu; inse totu-odata constata că, conformu plenipotentiei ce o a capetatu guvernulu in 15. marte 1870, in afacerea numiriloru nimenea si sub nice unu pretestu n'avea sè se amestece, decátu numai ministrulu. Ce se atinge de delaturarea reulu ce o promitte ministrulu, oratorele este multumitu; dar' aci nu e vorb-a de acest'a, ci de ce s'a intemplat; unu peccatu, care acum se scusa si defendedia cu atát'a focu. Ministrulu se provocá la provisoriu; dar' sè spuna dlu ministru, că ore in Zagrabi'a s'ar fi concessu, sub ori si ce pretestu si consideratiune, că la unu tribunalulu de acolo sè se referedie in limb'a magiara séu germana? Daca justiti'a Fiumei ni periclitadia limb'a, atunci apoi va fi mai bine, daca acesta justitia se va ministrá in Zagrabi'a. Fiume inse nu vrè acest'a. Ea este una cetate cu multu mai italiana, decátu cá ea se afla ore-care interessu in aceea, că propaga germanisatiunea la noi.

„Daca guvernulu — continua oratorele — s'ar fi nisuitu inca de la inceputulu domnirii sale sè intruduca in intrulu tierrei una politica magiara, atunci eu asiu fi judecatu acestu incidentu mai pucinu strictu. De cincii ani incoce inse guvernulu a deschisu calea si a promovatu germanisatiunea. Asemenea si in privinti'a civilisatiunii n'a facutu alt'a, decátu a intrudusu voturile virile si sustiene inca si asta-di camer'a magnatiloru. Prin urmare dar', guvernulu nu pote avè preoasiune la una esistintia politica. Daca dar' guvernulu d'in nice una alta privintia nu este indreptatitu la esistintia, celu pucinu d'in punctulu de vedere nationalu amu fi potutu acceptá acest'a de la elu, că-ee tier'a nu se multumesce cu aceea, că sunt ministri, cari edifica case si cumpera bunuri. (Aprobare sgomotosa in stanga. — Strigate: La ordine! in drept'a.) Albertu Németh eschiama: Da! ei cumpera bunuri si facu „Geschäft“-uri. [Sgomotu mare.]

Presiedintele roga pre Csernatony sè-si esplice cuvintele ce le-a pronunciatu cu privire la guvernulu.

Csernatony: Intrebu pre dlu conte Lónyay, că edificatu-si-a elu vre-o casa si cumperatu-si-a vre-unu bunu? Da, elu a cumperatu bunuri in unu tempu, candu in economi'a, in bugetulu statulu se vede deficitu. [Sgomotu, Strigate: La ordine!] Totu omulu pote sè-si imultiesca averea sa; inse ministrii, candu tier'a se afla in deficitu, n'au acestu dreptu. Lónyay pote sè gramadesca milioane preste milioane, inse numai atanci, candu n'avea si ministrulu-presiedinte.

Ministrulu Pauler reflectedia cu osebite la incriminatiunea lui Csernatonyi relativa la propagarea germanisatiunei priu denumirea unui jude, care nu pricepe limb'a magiara.

Presiedintele aduce la cunoscentia camerei, că ministrulu-presiedinte doresce a luá cuventulu intr'o cestiunea personale.

La acesta declaratiune a presiedintulu camerei dlu primu-ministru Lónyay observa, că unu ministru are dreptu a luá cuventulu totu-de-un'a, nu numai in cestiuni personali. Dupa aceea trage atentiunea totu a presiedintulu camerei a supra regulamentulu internu, unde se dice, că indata ce a respunsu ministrulu la una interpellatiune, sè se intrebe camer'a, daca iè actu despre respunsu, séu ba. — In urm'a acestei indrumári presiedintele intreba camera in intielesulu regulamentulu si cajoritatea iè actu despre respunsu.

Ministrulu-presied. Lónyay iè apoi cuventulu de nou spre a face nice scurte reflesiuni la acusele, calumniarile si suspiciunările, cu cari l'a tractatu Csernatony. „A suspiciuná pre acelu-a — dice între altele dlu Lónyay — care in cursu de decennie intregi priu labore onesta si economia si-a imultitu averea sa materiale; a-i dejosi fructele diligintiei sale prin calumniári si a le maculá si stropi cu tina: acesta nu mai insemna implinire a detorintiloru de cetatienu si cu atátu mai pucinu procedura gnyintosa si onesta. Acest'a o potu face numai acei individi, pre cari i caracterisedia cu osebite invidi'a si a caroru ocupatiune este suspiciunarea. (Aprobare sgomotosa in drept'a.)

Csernatony respinge cu tota liniscea ceea ce a vorbitu ministrulu-presied. despre dispretiu si suspiciune si apelledia apoi la sentiulu de dreptate allu camerei, că sè judece, daca respunsulu ce i l'a datu ministrulu-presiedinte au fostu respunsulu unui omu de omenia ori ba? (Sgomotu mare. Strigate: La ordine.)

Cu acest'a obiectele de la ordenea dilei sunt desbatute si scandalulu se curma prin redicarea siedintiei la 12 ore si 10 min. d'in di.

Testulu conventiunei internationale, inchiata între Roman'a si Os-runguri'a in privinti'a junctiunii cálliloru ferrate, in traducere romana (originalulu e in limb'a franceze) suna astfelu:

Guvernulu M. Sale, imperatu allu Austriei, rege allu Boemiei etc., si rege apostolicu allu Ungariei, si guvernulu M. Sale principelui Romaniei, inspirate in egala mesura de dorinti'a, d'a procurá supusiloru loru inlesniri noue de comunicatiune si d'a regulá referintiele între ambele staturi vecine, au decisu a inchiá una conventiune in privinti'a junctiunii cálliloru ferrate si spre acestu scapu au numitu de plenipotentiați:

M. Sa ces. reg. apost. pre dlu br. Ottocar de Schlehta-Wssehrd, consiliariu, aginte diplomaticu si consulu ferru etc.; si

M. Sa principele Romaniei: pre dlu Georgiu Costaforu, ministru alu departementulu pentru affacerile esterne, mare-cordonu alu ordenulu Medjidie, etc.

Acesti plenipotentiați, dupa ce si-au comunicatu plenipotentiele si aceste s'au aflatu in forma buna si cuviintiosa, s'au inoitu a sup'ra urmatiloru articii:

Art. 1. Prin cuventiunea de facia, se stabilece, fara a offeri casu de prejudetiu pentru alte junctiuni de calle ferrate, cari pote mai tardiu voru avè a se face in interessu comunu, că junctiunea cálliloru ferrate ostrunguresci cu cele romanesci sè se faca sub conditiunile prevediute in acestu actu, la punctele urmatore: Iticani, Vercierova, Vulcanu, Uzu (Oituzu) si Timisiu séu Bodza.

Art. 2. De-ora-ce insa liniele cari respundu la punctulu primu, Iticani, sunt dejá construite si acum se afla in esplotare, ambele guverne concedu, că pre aceste linie circuliatiunea internationale preste confine sè fia libera, si totu-odata prin acest'a se deobliga, a regulá prin una conventiune speciale cestiunile de politia, vama s. a. cari se referescu la repportele internationale d'intro ambele tierre.

Cele-lalte patru linie de junctiune se stabilescu astfelu: A dou'a in directiunea de la Timisiura preste Orsiov'a la Turnu-Severinu; a trei'a de la Petrosieni preste pasulu Vulcanu la Filiasi; a patru'a de la unu punctu accomodatu allu cállii ferrate ung. de ostu preste Uzu (Oituzu) la Adjudu-Galati; si a cincii'a de la Brasiovu preste Timisiu la Ploiesci.

Art. 3. Cu privire la junctiunea mentionata in art precedentu la locul allu doilea, guvernulu imp. reg. va luá mesurile necesarie pentru construirea unei linie de la Timisiura preste Logosiu, Caransebesiu si Orsiov'a-Vechia pãna la confine, spre a o imbiná cu lini'a principale dejá concessionata de la Turnu-Severinu la Bucuresci.

Art. 4. In privinti'a junctiunii mentionate in art. 2. la locul allu treile, guvernulu romanu va luá mesurile necesarie pentru constructiunea unei linie ferrate de la Filiasi preste Gorgiu si passulu Vulcanu, spre a o impreuná cu lini'a Petrosieni, carea este dejá gat'a, dar' se va continuá d'in partea guvernulu imp. reg. pãna la confine.

Art. 5. In privinti'a punctulu de junctiune mentionatu in art. 2. la locul allu patrulea ambele guverne se obliga, a construi lini'a ferrata, care pre de o parte impreuna punctulu acestu-a directu cu callea ferrata ung. de ostu, éra pre de alta parte cu lini'a dejá concessionata, care se construe acum si duce spre Galati.

Art. 6. Cu privire la punctulu de junctiune mentionatu in art. 2. la locul alu cincilea, ambele guverne se obliga,

a construi acésta linia ferrata, care pre de o parte impreuna punctulu Timisiu directu cu Brasiovulu, éra pre de alta parte cu Ploiescii.

Art. 7. Ambele guverne se obliga reciprocu, că pãna la unulu si acelu-a-si terminu sè faca a se construi si a se dá in comunicatiune urmatoriele doue linie, si anume: Lini'a de la Timisiura preste Logosiu, Caransebesiu, Orsiov'a-Vechia si Vercerov'a pãna la Turnu-Severinu si lini'a Petrosieni preste passulu Vulcanu pãna la Filiasi.

Dupa aceea, conformu art. 5, in cursu de celu multu patru anu dupa deschiderea linielor abiè amintite, séu dupa potintia, in tempulu celu mai scurtu sè se construe lini'a ce conduce d'in unu punctu ore-care accomodatu allu cállii ferrate ung. de ostu prin passulu Uzu séu Oituzu pãna la Adjudu séu Ocn'a.

In fine, guvernulu M. Sale ces. reg. se obliga a midiloci junctiunea de la Brasiovu prin passulu Timisiu pãna la Ploiesci si, dupa ce lini'a ce conduce prin passulu Uzu séu Oituzu se va poté esplotá, a o si dá in comunicatiune pãna la terminulu prefiptu, séu in tempulu celu mai scurtu posibilu.

Art. 8. Cu privire la junctiunea mentionata in Art. 6. se va procede astfelu: a) Guvernulu M. Sale ces. reg. este inclinat, séu a garantá acésta linia, séu a organizá una societate, care se va ingagiá a construi si esplotá lini'a de la Brasiovu la Timisiu, fara nici una garantia; b) Guvernulu romanu se obliga, a dá concessiunea pentru construirea liniei de junctiune, ce duce preste Timisiu la Ploiesci, unei societáti ce se va constitui spre acestu scopu, si acesteia i va lassá tote avantajiele, ce se dá de regula societátiloru, cari construiescu cállii ferrate fara garantia. Afara de acest'a guvernulu romanu se obliga, a eliberá societatea de contributiune pre patru-dieci de ani pentru acea parte a liniei, care cade pre teritoriulu romanu; (eliberarea se va incepe de la deschiderea comunicatiunii pre acesta linia.) Dispositiunile speciale si detaiate, precum si alte conditiuni ulterioare se voru regulá prin una conventiune speciale ce se va inchiá între guvernulu romanu si societatea mentionata; c) Guvernulu romanu nu numai că nu va cere nici una desdanuare de la societate pentru espropriatiunea acelei parti de terrenu, care o formedia domeniile statulu de-a-lungulu liniei d'in cestiune, ci elu va garantá, că espropriatiunea possessoriloru privati pre acésta linia sè nu se impedece si tragandie multu; d) Spre acestu scopu concessionarii voru depune prin tribunalulu una cautiune de 25.000 fl. pentru una mila geogr. si adeca pentru acea parte a liniei, care va trebui espropriata de la privati; dupa aceea apoi concessionarii voru poté indata incepe construirea liniei, fara că guvernulu romanu va garantá. Dreptulu d'a esecutá espropriatiunea pre basea calculiloru mentionati se reserva eschisivu numai guvernulu romanu, care afara de acest'a va avè sè accopere si spelele eventuale nestipulate ce se voru face prin espropriatiune.

(Finea va urmá.)

Pest'a, 17. noemv. 1872.

Prea stimate domnule Redactoru!

De patru anni incoce, de candu mi-am consacratu si eu debilele mele poteri spiretuali diuariulu „Federatiunea“, ce aveti onore a-lu redactá, avui de mai multe ori fericirea d'a fi onoratu cu pretiuit'a Dtale incredere in conducerea acestui diariu, si totu-de-un'a mi-am timentu de cea mai santa detorinti'a d'a nu abusa de acésta incredere, pentru mine pre pretiuita. Dreptu-ce am fostu cu deosebita atentiune cá sè incungiuru, cátu se pote, personalitátile, cari de o parte vi-aru fi causatu neplaceri, éra de alt'a aru fi derogatu demnitáti diuariulu. Daca inse sub conducerea mea interimale s'a stracoratu totu-si d'in candu in candu câte una personalitate in colonele „Fed.“, caus'a n'a fostu si n'a potutu fi alt'a, de cátu cá séu aparitiunea acelei-a a fostu una necesitate neincungiurata, séu cá si eu, cá alti multi diurnalisti, am trecut cu vederea unele lucruri cari n'aru fi cadiutu in categori'a necesitatii. De asemenea necesitate e a se privi si avisulu funebrealu d'in nr. 104. „Fed.“ despre incetarea „Patriei“, ale carui peccate neertate se vedu a fi fantasi'a viua si umorulu pitagatoriu.

Innainte d'a intrá in meritul respunsulu, me vedu necesitatu a permite una anecdota, care in cestiunea de facia si-afla cea mai nimerita aplicare, si adeca: Unu apicultorulu i s'a furatu una-data unu stupu, care éra aproape sè roiesca. Dupa acésta intemplantu apicultorulu incercá tote medilocele spre a descoperi pre bravulu spartanu si spre a ajunge éra in posesiunea stupulu. Elu presupunea cu multa siguritate, că cutare consatenu alu seu a avutu placerea d'a-i face acésta neplacere, inse nenorocirea éra, că nime n'a vedutu pre furu candu a siagiatu cosnit'a cu stupulu. Apicultorulu inse s'a apucatu si prin medilocierea judelui a adunatu pre toti satenii la cas'a comunale; aici apoi elu li povestí de pre tribuna intemplantu cu stupulu si inchiata cu amenintiarea: „eu cuuoscu pre furu si lu vedu chiaru si acum'a, cá-ce e cu albin'a pre caciula.“ Abiè cerosti aceste cuvinte, si unu omu, care pãna aci stá liniscitu si priviá totu in faci'a vorbitorulu, de-una-data se prinse cu ambele máni de capu, spre a alungá indiscret'a albina

de pre caciul'a sa nevinovata. Unu feliu de propria marturisire acest'a, care prin una procedere directa cu greu s'ar fi potutu storce.

Cātu pentru succesu si rezultat, anecdot'a premisa corespunde pre deplinu. Onorab. Dnu Besanu, fara a fi fostu luatu de scurtu, se grabi a ni spune in ce reporte a statu dsa cu fundatorii si sustinetorii, adeca cu consortiulu de 50 membri alu repausatei „Patrie.“

Me ducuu, ca onorab. D. Besanu a datu atât'a crediementu asigurărilor d'in partea amiciloru si cunoscutiloru Dsale, încatu, fara a se mai fi întebatu si pre sine, s'a apucatu si a declaratu că, daca notiti'a „tendentosa“, comunicata in nr. 104. „Fed.“ despre sistarea „Patriei“ se referesce intru adeveru la Dsa, apoi se scia lumea, că totu ce s'a disu in acea notitia este suspiciunare si mintiuna-Dsa, ce e dreptu, inca si-are partea sa, dar' nu in asié mesura mare, precum credu „ingeniosii“ colaboratori interni ai „Fed.“

Numai unu cavaleru, unu barbatu constante si cu caracteru nepetatu, care nu vine neci una-data in pusetiunea d'a se rusna de faptele si ingagiamintele sale, precum se crede si D. Besanu a fi, numai unu asemenea barbatu, dicitu, pote să decline de la sine până si umbr'a unoru fapte nedemne, ba chiaru compromittorie pentru person'a sa. Si intru adeveru! in tare neplacuta situatiune trebe se se afle unu asemenea barbatu, care e trasu „fara neci unu temeiu“ inaintea forului publicu, că se-si deé sem'a, că in alu cui soldu a intratu si contr'a cui a întreprinsu rebelu. Este greu si neplacutu a se purifică, in asemenea situatiune, chiaru si numai de insinuatuni netemeinice si tendentioase; dar' a respunde si a marturisi, că s'a ingagiatu si a intratu in soldulu neimpacatului inimicu, spre a-i dá mana de ajutoriu la sugrumarea, la junghierea mamei salle, a natiunii salle, — o! acest'a propria marturisire cu greu se pote stracoră printre buzale unui moritoriu.

Ei! dar' ce se faci! Lumea e rea, si omulu totu de ce se teme nu scapa. Deci, că se essimu una-data d'in complicatiunea neplacuta, in carea am ajunasu in urm'a declaratiuniloru cu cari a fostu intempinata acea notitia nevinovata, veniu si eu a declară, că in notiti'a despre incetarea „Patriei“ sub numele de Redactoru nevediatu, dar' binecunoscutu, nu s'a intielesu nime altulu, decâtu Dlu Besanu; mai departe dechiaru, că acea notitia s'a publicatu in tempulu candu am avutu fericirea d'a conduce eu diariulu „Fed.“, prin urmare fara scirea si invoirea dlui Redactoru. Priu acest'a credu, că am luatu tota povara si ocar'a acelei notitie *pro usorū si responsabilitatē meā*.

Inse Dlu B., care de altmintrea este unu barbatu tare istetiu, cultu, generosu si forte activu, se lăpăda că de satana, de onorea d'a fi fostu Redact. nevediatu alu „Patriei“, si admitte, că a fostu numai colaboratoru internu. Inca bine! Concedu, că Dlu B. n'a fostu Redactorulu „P.“, inse facundu acest'a, totodatu la rogu, că si Dsa se binevoiesca a nu negă, că in calitatea de colaboratoru ingagiă, plateă si demissionă nu numai pre cei-a-lalti colaboratori, ci si pre redactorii „P.“, afara de redact. fictivu J. Popoviciu; apoi că aveă detorint'a d'a prepară pentru fie-care numeru câte unu articlu de fondu dupa programulu si in directiunea indicata de sustinetorii diariului; cu unu conventu, că dsa a fostu sufletulu „Patriei“, a fostu omulu in care consortiulu si-a pusu tota increderea. Că cine a fostu consortiulu „P.“, acest'a o scie pre bine publiculu romanu; am spus-o si eu in notiti'a despre incetarea „Patriei“ si Dlu B. inca a aflatu de consulta a nu negă, ci a trece cu vederea acelu famosu consortiu, cu tote că chiaru acelu-a este stanc'a, de care se isbesce si se nimicesce assertiunea Dlui B., că a lucratu dupa priceperea si convingerea Dsalle. Sciu, că Dlu B. a scrisu in teneretiele salle la multe foi romane si a scrisu precum a trebuitu se scria unu romanu, una anima romana insufletta pentru patria si natiune. Ei! dar' tempurile s'au schimbatu si — omenii inca s'au schimbatu in elle.

Cātu despre salariulu dlui B. observu numai atât'a, că in notiti'a luata despre incetarea „P.“ nu s'a disu că Dlu B. si-a implutu pung'a, ci s'a disu numai, că Dsa a fostu bine-platitu. Si acest'a assertiune a mea am basatu-o pre impregiurarea, că, daca unu barbatu se ingagiédia si si-offere poterile salle spiritali unei putere esecutive, pentru că acest'a se-si ajunga cu atātu mai usioru scopurile salle de suprimere ce le urmaresce facia cu natiunea, alu carei fiu si membru „factoru“ pretinde a fi si acelu barbatu, — apoi in totu casulu unu asemenea serviciu trebe se fia bineplacutu, cu atātu mai vertosu, cu câtu acelu barbatu s' bucura cu ajutoriulu lui Ddieu de o stare materiale favorabile, este omu istetiu si are pena agera.

Că-ce cu atātu mai condemnabilu va fi unu asemenea barbatu, candu ellu s'ar' ingagiă numai pentru unu ossu de rosu.

Concedu, ba constatatu chiaru, că la diarielu politice nu e datena a se subscrie articlii politici. Si daca totu-si se ivescu abateri de la acest'a datena, apoi aceste cadu in cadrulu celoru done classe insirate de Dlu B. Inse pre de alta parte nu este numai datena, ci este chiaru lege, că officialii de statu, si cu osebite cei de la justitfa se nu se ocupe cu politic'a. Deci dara Dlu B. chiaru daca

ar' fi voitu nu s'ar' fi potutu abate de la datena diurnalistica. Si daca pre sub mana totu-si i-a fostu concessu a se ocupa cu politic'a, apoi acest'a are să o multimesca numai consortiulu care a avutu puterea d'a-lu scote de sub rigorea legii.

Ce se atinge de redactorulu noului diariu ce va se apare de la annulu nou, voiu se observu numai atât'a că, avendu eu cunoscintia despre starea lucrurilor la repausat'a „Patriei“, precum si despre impregiurarea, că insu-si Dlu B. a anuntiatu appariti'a noului diariu; sciindu apoi, că Dlu B. nu mai este jude, ci deputatu deachistu, si că intre acesti deputati romani cu greu se va află unulu care se primesca a supra-si sarcina de Redact. — am fostu ajunsu la conclusiunea, că numai Dlu B. este aptu si capabilu pentru postulu de redactoru, cu atātu mai vertosu, cu câtu Dsa: si-a cascigatu degiă si merite pre callea diurnalistica. Prin acest'a inse n'am disu, că nu ar' poté fi si altu cineva redactoru, daca nu unu deputatu, apoi unu alter V. Olteanu, R. Preda, s'eu chiaru si unulu de calibrulu lui Strimbu-Lemne si Sfarima-Petri d'in poveate, cum a fostu Iuliu Popoviciu. De altmintrea acest'a cestiune este a venitoriuului, si asié o lasămu se o resolya elu.

Speru, că prin acest'a am inchiaiatu acest'a neplacuta affacere, că-ci mi-ar' paré forte reu se fiu necessitatu a intră mai aduncu in specialitāti si detaliuri. Dlu B. nu mi-va luă — credu — in nume de reu aceste espectoratiuni temeinice, ci prin fapte va nesuif se-mi dovedesca contrariulu.

Cu acest'a Te rogu, Dle Redactoru, a primf asecurările deosebitei mele stime, cu carea sum

Alu DTale

sinceru stimatoriu

Alessiu Olariu, m. p.,

jur. abs. si fostu colaborat. primariu internu alu „Fed.“

Reverendissimului Domnu

Dr. Gregoriu Silasi

in Vienn'a.

Denumirea Rdism. DVostra de professoriu la Universitatea infentienda in Clusiu a causatu bucuria generale. Pentru aceea grabimu a veni si a ti-gratulă, postindu-ti de la Dumnedieu sanetate indelungata si statornicia, că se poti lucră cu succesu in carier'a acest'a noua, pre câtu de onorifica, pre atātu de grea.

„Naseudu, in 29. octomvre 1872.

Gregoriu Moisil, vicariu M. Marcianu, prof. gim. Sim. Tancu, par. si v.-prof. onorariu. Ionu Annutiu, cancelistu reg. că protocolistu si arxivariu la trib. reg. Massilianu Lic'a, jude reg. Iacobu Pavellia, cancel. reg. la procuratur'a de statu reg. Massimil. Budurlianu, jude pens. Nicol. Popu, prof. gimn. Ionu Serbu, prof. gim. Octaviu Baritiu, prof. gim. Dr. Const. Moisil, prof. gim. Leone Pavellia, prof. gim. Florianu Motiocu, prof. gim. Dr. Ionu Malaiu, prof. gim. Ionu Ciorceriu, prof. gim. Nicolau Besanu, protonotariu distr. Nestoru Ganea. Alesandru Satrapa, perceptore reg. Sim. Fofelea, officiantu reg. Innocentiu C. Porciu. Stefanu Timocu, secret. Theodoru Anthon, capitaniu pens. si propriet. Arionu Marcusiu, jude reg. cerc. Cosm'a Anc'a, direct. Florianu Marianu, jude reg. Nicol. P. Bota de Alb'a-Iuli'a, adv. provin. si translatoru distr. Petru Tofanu, docente. Sim. Stoic'a, submedicu. Iacobu R. Pradanu, propriet. Basiliu Olariu, actuariu. Ionu Margineanu, jude la trib. reg. Macarie Popu, direct. reg. de cancel.

On. Dle Redactoru!

Observandu, că in diurnalulu acestu-a se aducu adese-ori articli, cari tientescu la cultur'a poporulu nostru romanu, facundu-se prin aceea cunoscute pedecelu cari causedia detrimentu in invetiatur'a teneriloru scolari.

Cetindu asié-dara mai multi articli, in cari se-au scarmenatu protopopi, parochi si nescari invetatori; pote cu dreptu, s'eu d'in ore-care interesu personalu: mi-am luatu si eu — că unu preotu cu lunga esperintia — indrasnela, fara de nici unu interesu — a spune ce au fostu caus'a, că până acuma invetiatur'a filoru nostri scolari s'au negritu.

Caus'a prima a fostu nepassarea nostra unoru preoti, cari vedindu a fire miserabilu dotati invetatori si amu nese negligedie invetiarea prunciloru scolari, că economidiendu, se-si pota cascigă pana de tote dilele, a doua cauza este, că amu retienutu de invetatori, nisece membri, cari nu au fostu demni de numele de invetatori, p. e. in parochi'a mea adi este unu invetatoriu, care au absolvitu preparandi'a, invetiandu si 4 clase gimnasiale, inse care afara de catechismu, biblia, d'a ceti, scrie, si compută, d'in alte studee in scola proponande, nici o a dambativa sciintia nu are; — care in decursu de 12 ani n'a fostu in stare a invetiă macaru pre unu invetiacelu se scia scrie si cetf.

Că totu-si până in cei doi ani trecuti n'am referatu ordinariatu despre necapacitatea d'insulu, caus'a a fostu că: a) am fostu patronu filoru d'insulu; b) că nu au fostu inca aduse legi noue scolare; c) că poporulu l'a iubitu, că cantoru, si asié nu i-a pasatu de scola, ci in contr'a vointiei mele l'au tinentu in parochia, si acum in daru

referedu la ordinariatu, că nu scie instrua, că e grobu cu invetiacei, s. c. a. că mie nu mi-se dá crediementu, aparandu-se d'insulu cu aceea, că referad'a mea este numai d'in interessu, si ura personala intre mine si d'insulu.

A doua cauza au fostu, că unii protopopi, cari cu oca siunea examenelor, si de au aflatu in scola numai 15—20 de prunci, s'au indestlitu daca 4—5 au sciutu ce-va d'in catechismu, biblia, computu si a, b, c. — Nefacundu nici o dispusetiune că pre viitoriu parinti se-si deé pruncii la scola, mai incolo că invetiatoriu se se siguresca mai bine, si că mai d'in multe obiecte se-i invetie: — Unii protopopi inse, tota visitatiunea loru o puntu intru aceea, că ser'a se ducu la varocu a cină bine, dupa cina in societatea preotulu cu sine adusu se dá la ferbli, si de multe ori ai deplumă pre amendoi de 20—30 de fl. si a doua df dupa ce au prandfutu bine, luandu-si diurnulu in 5 fl. ad visum oculi, implinindu ce-va officiosu per lassa passare in districtu, cu vre-o 100 de fl. merge a casa; — despre defectele gasite, altcum tacendo.

N. B. cei ce nu sentiescu a se tienne de acesta categoria a mai susu-concernintiloru, acei-a dca: martora mi-este consciinti'a sufletulu, că am implinitu detorint'a mea.

Cu acesta oca siune, ca unulu care in anulu trecut in diurnalulu acestu-a am fostu atacatu, pentru că am fostu tradatu scol'a confess. de scola comunala, capatandu ajutoriu de la statu 6,000 fl. afara de acest'a anuatim pre seam'a a doi invetatori si instruire 500 fl.; — am norocire a face cunoscutu, că Prea S.Sa Episcopulu diocesanu Iosifu Popu-Seligianu, multumindu Ministrulu de cultu si instructiune pentru ajutoriulu acestu-a de la statu, dupa ce s'au declaratu, că vré a sustiene caracterulu confessionalu scol'e de San-giorgiu-Abrani capetandu invoire mai inalta d'in spelele proprie, adi are in Abrani zidita o sala scolara, care i-a constatatu doue mii doue sute diece fl. si 61 cr. 2210 fl. si 61 cr.

Cum că Prea S.Sa indata la inceputu nu su facutu passulu acestu-a, caus'a este, că in timpulu acelu-a candu caus'a acest'a se pertractă la Ministeriu, au fostu la Roma; cele alte potu fi cunoscute d'in articlii in diurnalulu acestu-a in anulu trecut sub nrii 83, si 107. estradati.

Inse ce va fi *) cu scol'a nostra confesiunala? Nu potu sci! că in anulu viitoriu, cu inceputulu primaverei se va zidi, acum'a nu scola comunala s'eu comunala, ci scola a statului, de care nu e nici o lipsa; ce va fi dicitu, si mai cu seama daca se va tienne acestu nehabitu invetatoriu si mai de parte la statiunea sa.

In San-Giorgiu-Abrani, 16. nov. 1872.

Teodoru Bud'a

Affaceri scolastice.

(Urmare. *)

Ratiunea sanetosa nu se pote indestulu miră de atare procedura demna de compatimitu. Cine se fia acelu individu atātu de temerariu in seculu nostru, care se-si arge sie-si dreptulu judiciarulu, că d'intu'o singura ochire se condame publice pre altulu si se-i enuncie sententi'a mortale, fora observarea legii judiciarie? pre candu scim'u, că la aducearea si enuncierea unei sententie, jureprudenti'a cere o dosa bunisiora de motive si documente autentice si valide; horrendum iudicium! d'in o visita de ochi.

Acte officiose de acestu calibru nu imbarbatedia pre educatorii granitiariloru. Ele lovescu si violédia demnitatea si ambitiunea celui d'in urma invetatoriu. Ele nu atragu, neci constringu pre invetatoriu la nessesu si increderea reciproca, cum si armoni'a, ce trebe se esiste intre superiori si subalterni. Ele nemicescu zelu si voia pre langa cea mai buna vointia si inclinatiune, ce o posiede unu invetatoriu cātra chiamarea sa.

Totu acei factori collucatori in vini'a culturei, totu acei individi cu unu trecutulu plinu de energia, despectati de nouii superiori in fauri'a cerculariulu nr. 192—1871, care espresu dice: „comitetulu si-a propusu in totu modulu a salvă ved'i'a si demnitatea invetatoriloru“, dupa trei luni obtienū spressiunea multumirei de resultatulu examenulu de érna in charth'i'a comit. Nr. 104.

Relative la decursulu examenulu granit., nu potu trece cu vederea necorect'a si nejustificabilea procedura, observata de d. Petri, că commissariu de examenu, esmisu de comitetu.

Acea procedura nu-i face onore, neci celoru ce l'au recomandat si sustienu de directoriu supremu. Acea procedura i classifica mediocritatea culturei la carea e avisatu.

Normativulu in §. 82, unde e vorb'a de atributelu comitetulu, sub lit. c. d'ce; „a visită priu unu membru alu seu fia-care scola celu pucinu odata in anu si a asistă la esamene.“ — Atributelu directorelu supremu nu sunt prevediute nicaierea, de nu in arbitriu cum se vede.

Cum se portă D. Petri in diu'a examenulu, in intielesulu acestui §. facia cu invetatorii, scolarii si cu publiculu. Să vedemu:

Intrandu in scola, i-a de locu rolulu invetatoriuului.

*) Pastoriulu care nu si-a lassatu oile preda lucpiloru, va sci ce se faca, va sci se tiena in corda si pre pecurari, ciobani, etc.

Red.

*) A se vedé nrlu trec. alu „Fed.“

Propune întrebări afara de materi'a indicată în tesele, ce jaca pre mēsa. Securu cu scopulu a confundă nevinovății elevi, a-si arătă erudițiunea pedagogică și a apostrofă pre invetiatoriu, cu a carui voce și metoda sunt pruncii dedati. Dacă unu elevu i răspunde nimeritu, comissariulu esaminatoriu, nu asistente, în locu a incuragiă și laudă, dīce: Acēst'a se pote si altumentrea, nu scii? cā si cum scol'a popularē ar' avē missiunea a se ocupă de formele metodice d'în lume. — Descinde în subtilități gramatecali, sintactice-periodice, la convertirea de sententii romane în germane, etc. face esamenulu sarbedu și disgustatoriu. Detrage și umbr'a festiva și solemnă, ce are sē aiba fia-care dī de esamenu. Insemna în „Notes“ curatu cā unu corporalu înainte companiei. Termina cu cate-va spressiuni gole, cātra scolari și publicu, nita cu totulu de factorii și promovatorii instructiunei, cari în prim'a linia sunt invetiatorii. Se retrage murmurandu și esamenulu s'a finitu.

Nu-i permisu invetiatorulu a scī, dacă esamenulu seu e acceptabile ori nu. Judiciulu apartiene juriulu „de nobis sine nobis.“ Nu se dā locu invetiatorulu a-si espune motivele, gravaminele, cari în decursulu semestrului fure nefavoritorie instructiunei ori sie-si. Combate și critica manualele, ce nu convinu înaltei sale erudițiuni, d. e. gramatic'a romana a magazinulu de scientia, Cipariu; Geografi'a Ardealulu de eruditulu prof. Moldovanu, în audiulu acelorua, cari și pentru cari se propuneau atari manuale.

Invetiatorulu granit. pre langa 5 1/2 ore cotidiene de propunere, are sē duca diariu de materi'a propusa în fia-care ora, dupa cercul. nr. 73 c., cāte o cola de absentie la dī of. com. (e de insemnatu, cā d. e. la Orlatu absentii unui anu, referati în tota diu'a, numai în predilele esamenulu de vērā s'au esecutatu) a dou'a dī doue cole, un'a of. com. alt'a comitet. gran. dupa cercul. nr. 189—1871. Tempulu dāra, a se ocupă invetiatorulu de calificatiunea sa propria, e consumatu de formalități inutile.

Directorele supremu P. nu se rusinėza a-si vedea cultur'a dascalēca, candu sustiene, cā „invetiatorulu nu trebuie sē se ocupe afara de abc-dariu și lecturariu cu nemic'a. „Grosa a fostu peliti'a pre creerii d. Petri, candu a pronunțiatu o absurditate, ce-lu caracterisedia. Dar' mai grosa, candu si-a maculatu buzele cu pururea condamnabilele și negrele cuvete în 3 Maiu c. cātra invetiatorii P. și M: „Noe nu ni trebuie omeni invetiati, ne indestulimū cu de cei prosti.“ Acestu erodeu scalțiatu, conduce pre direct. granit. atasiatu nu sciu d'în ce fatalitate, pentru organizarea scololoru de atare nume.

Ce sē dicem de dlu Colonelu, presidente a comitetulu granitariescu, candu în 18. iuliu c. în cancelariu s'a vierza. Are dreptu si-i se permite, pentru cā desbracandu scolele de caracterulu confessionalu, cā sē venia Ministrulu dupa actulu alegeriloru dietei a trantī pre mēs'a comitetulu ordenele cu declaratiunea de „scole comunale (sic!) suntenu curiosi, unde-si v. află comitetulu refugiu, nu se va forțea cu mea culpa cātra ordinariate?) Lucru forte naturale. Conceptele: Teologu și militariu, se eschidu și pe-fuga până în extremitate.

Ce sē dicem, mai departe, candu acelu-a-si D. Colonelu presiedinte, în 19. iul. c. ser'a, în Otelulu „Felsenkeller“ în presentia toturorū invetiatoriloru granit. pronuncia solemnū, susu și tare, urmatoriulu nunciu:

„Invetiatoriloru! Vi recomendu gimnastic'a; aci ve voi esamină strictu. În cele-lalte studēe nu me pricepu. Pre acelu-a, care mi-lu va recomandă D. Directore (Petri) de bunu, jūru cā e bunu, pre acelu-a, care mi-lu va recomandă de reu, jūru cā e reu.“

Auditi frati colegi. cum se esprime prim'a persona pentru voi în scola. Asiā se numesce în o chartia presiediale, scrisa în tonulu celu mai prosaicu, cātra DD. invetiatori de Orlatu, pentru cā n'a sciutu sē stēe în „habt acht“ la visit'a de ochi d'în 21. noemvre t. memorata în acēsta co-respondinția.

Vedeti, cum acestu „nunciu“ ambitionēza și ingamfa pre marele vostru dascalu. Vedeti, cum sunteti transpusi grāției și arbitriulu unei individualități. Presentele si venitoriulu vostru în scol'a granitariēca] depinde de la arbitriulu și toanele acestui omu, carele la esamenulu d'în 6. iuliu c. în Orlatu, combatendu invetiatorii introduțiunile nemților în scolele romane, insistandu pre langa principiele pedagogico-didactice, scoose d'în natur'a romanulu, carele în tota privinț'a divergēdia de germanu, aparandū mai departe libertatea de propunere și alegerea metodei, ce li convine, dīce: „Invetiatorulu trebuie sē fia catana, sē asculte“. „Tempora mutantur et nos mutari in illos debet-

mus?“ La ce invetiatorii replica: Dīcea a datu invetiatorulu mīnte, pre langa urechi, și gura, de aceea trebuie osebitu de catana.

Vai voe invetiatoriloru granitari cari aveti convictiuni, cari prin studiu și prassa v'ati identificatu cu interessulu și cultur'a poporulu, cari de multe ori vi respalesce în nemultumire și nerecunoscintia, dacă veti avē curagiulu a le pronunția și sustienē în faci'a celoru de la comand'a comitetulu granitariescu.

Vai celoru ce armarescu alte metode și nu unic'a propusa de Petri la cursulu de 5 septemane în Orlatu.

Vorbii mai susu de presentia invetiatoriloru. Eram determinatu a nu me atinge de acestea fiintie nevinovate, dacă n'ar' erā în unu modu curoisū manate d'în inderetru de cercul. nr. 218. c. în cursu suplementariu la Orlatu.

Acestu cerculariu lipsitu de totu programulu animatoriulu și atragatoriulu i urmā alu doile sub nr. 272. c., care în tonu severu dechiara, pre cei ce nu se voru presentā „de demissionati.“

Lucru caracteristicu. În scrisu și în vorba intimidāri și amenințāri de demissionāri, tocmā cā în tempulu lui „Melde gehorsamst.“

Nu prin comanda și forția se promovēza cultur'a poporulu, ci cu spiritulu blandetieloru, alu păcii și buniei intielegeri. Nu cu: „Ve svīriū ve tipu“ Dle Colonelu! cum te ai sprimatū în 6. oct. c. cātra invetiatorulu Andreiu în Orlatu, fiindu faciā multi granitari. Unde e aci salvata vedīa și demnitatea invetiatorulu prevediuta, cā în batjocura, în cerculariulu Nr. 192—1871? Nu asiā! ci cu tonulu reconciliatoriu, cu intieptiune se conducū și sustienū scole.

Ce se tiene de processulu propunementulu dlu Petri, asta-data numai atāt'a observu cā, afara de unele notiuni psihologice, a fostu pre cātu se pote de incurcātu și amēttoriu.

Domni'a sa n'a reprezentatu pre invetiatorulu, ci a jocatu rolulu unei autorități pedagogice supreme. Se provoca la pedagogi'a moderna, nu la consiliulu corporatiuniloru pedagogice recunoscute, și constatā adese: „numai și numai acestu-a e uniculu metodu naturalu și adevēratu, numai asiā se pote ajunge scopulu, altmentrelea ba!“

Nu vrē sē intielegā, cā în processulu invetiamentulu, uniculu metodu per amentiam dīau nu esiste.

(Finca va urmā.)

VARIETATI.

* * (Multiamita publica.) Dlu Iosifu Covaciū d'în Bai'a de-Crisiu, în 14. noemv. a. c., în localitatea scolei, avū bunetatea a oferī 5 fl. v. a. pre seam'a scolei confess. rom. d'în Plescuti'a; pentru care binefacere, comitetulu parociale i esprime multiamita publica. — Plescuti'a, 15. noemv. Ionu L. Farcasiu par. și direct. locale. Nicolau R. Feieru, docente.

* * (Concertu romanu în Logosiu.) În 24. noemv. a. c. se va dā în Logosi concertu romanu cu concursulu dsiorēi Livi'a Pascu, în folosulu fondulu gimnas. rom. d'în Bradu. Se voru esecutā piesele: „Te iubescu“ de T. Gheorgescu, esecutatu de reuniunea de cantāri. „Fantasia și Sonata“ pentru piano-forte de Mozart, esec. de dsior'a Livi'a Pascu. „Privirea“, de Esser, coru misstu, esec. de reun. de cant. „Molvil'a lui Burcelu“ de Alessandri, dechiama de d. Virg. Tomiciu. „Ah remani“ de Vogler esec. de reun. de cant. „La o umbra“ de Gheorgescu, tenor-solo cu acompaniare de piano, esec. de d. Iuliu Panaiotu. „Suspiniulu“ de Gheorgescu, esec. de reun. de cant. „Fantasia mare“ de C. Mayer, esec. de dsior'a Livi'a Pascu și „Adio padurei“ de H. Esser, esec. de reun. cant. Pretiurile: Logi'a 3 fl. scaunu 60 cr. parteru 40 cr. galeri'a 15 cr. v. a. Bilete pentru logia și scaunu se potu procurā la d. Titu Hatiegu adv. în Logosiu.

* * (Starea colereii), dupa reportele oficiale, aru fi urmatori'a: De la 17—20. noemv.

în Bud'a s'au ivitu 38; între ostasii d'în Bud'a 3; în Pest'a 70 casuri.

Sciri electrice.

Dobretīnu, 16. nov. Lini'a ferrata ce duce de la Nyiregyháza la Kisvárda se va da în comunicatiune în 20. l. c.

Bucuresci, 16. nov. Angli'a și Russi'a se întrepunu în afacerea de la Brail'a și midilocescu cu succesu visibilu.

Cernauti, 16. nov. (Siedinti'a dietei). În siedinti'a de asta di a dietei se acceptara urmatoriiele proiecte: Proiectulu relativu la cumperarea unei realități pentru largirea institutulu agronomiū! altu proiectu pentru recunoscerea spitalulu europeanu în Alessandri'a de institutu publicu universalu pentru morb și, și în fine, proiectulu de lege despre ordenea politiale pre drumurile publice erariale.

Stralsund, 16. nov. „Gaz. Baltica“ comunica urmatoriiele detaieri despre devastatiunile cauzate prin inundatiune: Comunitățile Precovu, Aranshoop, Born și Wieck pre peninsul'a Dars au suferitu infricosiatu; tota poporatiunea d'în Precovu vrē a emigrā. În Neuendorf pre Hidensee d'în 57 de case au mai remasu numai 5 nevatemate. Perderea de animale este forte mare. Perderea totale în guvernamentulu Stralsund se urca la millione.

Leopole, 18. nov. În proiectulu de adresa alu comisiunii se dīce: Diet'a dā de nou espressionē incredērii ce o are în tronū și accepta de la M. Sa scutu și ajutoriu în situatiunea critica ce apesa tier'a. Sunt patru ani de candu diet'a a formulatu conditiunile fundamentali pentru desvoltarea țierei și de atunci totu de-un'a le a repetitu și reinnotu în daru. Discursulu de tronū de la 28. dec. 1871. ne-a fostu facutu a sperā la una resolve favorabile a cestiunii atātu traganate; inse prejudetie și alte difficultāti au sciutu sē seduca bunele intentiuni ale M. Sale. Intr'acestea tier'a sufere dauna prin provisoriulu continuu. Proiectele annunciate relative la reformarea alegeriloru dan ansa la temeri și varie espicatiuni. Diet'a galiciana are dreptu d'a tramite deputati la sen. imp. conformu statulu garantatu de M. Sa. A atinge acestu dreptu, fără invoirea dietei ar' insemnā, a nimicf basele ordenei și a subminā dreptulu constitutiunulu. Incredēndu-se în sentiulu de dreptate alu M. Sale, diet'a lasa tier'a în ingrigirea lui, implorandu, totodata bine-cuventarea ceriulu a supra ei.

Zagrabia, 19. nov. Poetulu croatu Medicu, dupa unu essilu de diece ani, i s'a datu amnestia.

Vien'a, 19. nov. Diariulu „Pressa“ aduce scirea, cā M. Sa, la propunerea ministrulu de comunicatiune, ar fi aprobatu despartirea liniei galiciane de a celei romane pre calea ferrate Leopole-Cernauti. Negotiatiunile cu Roman'a s'au inceputu dejā.

Burs'a de Vien'a de la 19. noemvre, 1872.

5% metall.	66.—	Londra	108.80
Imprum. nat.	70.30	Argintu	107.—
Sorti d'în 1860	102.25	Galbenu	5.21
Act. de banca	982.—	Napoleond'or	8.67 1/2
Act. inst. cre.	336.—		

Propriet., edit. și red. respundiet.: ALES. ROMANU.

Pre langa bani gat'a sēu pre langa o arvuna de 10% se cumpēra, vinču sēu schimba totu felulu de hartie de pretiu ce esistu, precum: Papire de statu, obligatiuni de prioritāti, sortiuri, actiuni industriale, de banca și de cale ferrata. Se solvescu cupone și se indeplinescu comisiuni pentru burs'a ces. reg. Sortiuri de totu felulu se viuđu pre langa solviri în rate lunarie de la 5 fl. în susu.

ROTHSCHILD si COMP.

Opening 21,

VIENN'A.

Actiuni valide pentru tote sortiturele, fără alta solvire ulterioara.

Sortiuri de statu c. r. austriace d'în 1839, a 40. parte, — fl. 6	
Sortiuri de statu c. r. austr. d'în 1860, a 20. „ — fl. 8	
Sortiuri de premie unguresci d'în 1870, a 20. „ — fl. 7	
Sortiuri de cale ferrata turcesci d'în 1870 „ a 20. „ — (ou valorē pentru 36 sortiture)	fl. 4

(17—20)